

THAIPUBLICA ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม 2567

เราไม่รู้ เราไม่รู้เขา: เชียงใหม่เปลี่ยนไปอย่างไร เรามีข้อมูล พอดตอบคำถามนี้หรือยัง
จิตเกษม พรประพันธ์ ฝ่ายเศรษฐกิจการเงินภูมิภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มาภาพ : ธนาคารแห่งประเทศไทย

แบงก์ชาติจัดสัมมนา BOT Stat Network 2024 มีวัตถุประสงค์เพื่ออัปเดตแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมในป็นี่จัดขึ้นที่เชียงใหม่ เมื่อ 29 พ.ย.-1 ธ.ค. 2567 ในหัวข้อ “จับสถิติมาเล่าเรื่องราวความเป็นอยู่คนในภาค PROVINCIAL DATA FOR SUSTAINABLE WELL-BEING” มีภาครัฐและเอกชนเข้าร่วม¹ ซึ่งได้หารือถึงการพัฒนาข้อมูลและสถิติในระดับจังหวัดและภูมิภาคในทริปเดียวกันนี้ผู้เขียนได้ตรวจสอบกิจกรรมเศรษฐกิจของเชียงใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของงานแบงก์ชาติ BLP หรือ Business Liaison Program ที่ได้รับข้อมูลจากทั้งผู้ประกอบการและการสำรวจพื้นที่ด้วย

บทความนี้นำเสนอการใช้ข้อมูลสถิติด้านประชากรและแรงงาน ประกอบการทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงภาวะการจ้างงานในยุคสังคมสูงวัย (aged society) ของเชียงใหม่ เปรียบเทียบกับการมองถึงผลกระทบจากการย้ายถิ่นฐานของชาวจีนที่เข้ามาอยู่เชียงใหม่จากความเจริญและการขยายตัวของเมือง (urbanization) ที่การใช้ข้อมูลที่เป็นทางการ (formal data) มีข้อจำกัด แต่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากพูดคุยกับคนท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้งนี้ ปัญหาเชิงโครงสร้างของเชียงใหม่สะท้อนกับภาพส่วนขยายของประเทศได้

¹https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/research-and-publications-pdf/statistical-articles/stat-in-focus/Key%20Takeaway%20-%20STAT%20NETWORK%202024_final.pdf

เช่นกัน

คงกล่าวได้ว่าเชียงใหม่ได้รับผลกระทบจาก megatrends แทบจะทุกด้านแล้ว การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) ที่ฝนตกต่อเนื่องจนป่าและดินอุ้มน้ำอิ่มตัวรับไม่ไหวแล้วจนเกิดน้ำท่วมใหญ่ พร้อมกับที่เมืองเชียงใหม่ขยายตัว (urbanization) ก่อสร้างถนนหนทางที่กลายเป็นขวงทางน้ำ (รวมทั้งแม่ปิงก็ตื้นเขิน) เพื่อรองรับจำนวนประชากรมากขึ้นรวมทั้งจากการย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยวที่ไม่กลับถิ่น แบบพวก digital nomads ที่สามารถทำงานที่ใดก็ได้จากพัฒนาการเทคโนโลยี (technology change)

นอกจากนี้ ยังมีนักท่องเที่ยวจีนที่มาแล้วติดใจเชียงใหม่เลยมาบ๊อย แล้วก็หาบ้านช่องตั้งรกรากเลย ประกอบกับมีชุมชนชาวจีนยูนนานมุสลิมที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานกว่า 100 ปีมาแล้ว ซึ่งเห็นจากการลงพื้นที่ภาคยูนนาน บ้านฮ่อ ซึ่งมีวัฒนธรรมการกินอยู่คล้ายคลึงกัน รวมถึงคนไทยใหญ่ย้ายถิ่นฐานหนีความไม่สงบจากความขัดแย้งภายในเมียนมาและจากอิทธิพลภายนอกของประเทศที่สาม (geopolitics) มาเป็นแรงงานอพยพ

เชียงใหม่เข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ (complete aged society) มีจำนวนผู้สูงวัยสูงที่สุดเป็นลำดับสามของไทยรองจากกรุงเทพฯ และโคราช ตามลำดับ จึงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างสำคัญ จากข้อมูลสถิติพบว่า เชียงใหม่มีสัดส่วนผู้สูงวัย (60 ปี ขึ้นไป) เพิ่มขึ้นมากถึง 21.3% ในปี 2566 (ประชากร 1.79 ล้านคน) เพิ่มขึ้นจาก 14.8% ในปี 2557 (ประชากร 1.68 ล้านคน) และหากรวมกลุ่มอายุ 51-60 ปี สัดส่วนจะเป็น 35.2% จาก 30.7% ตามลำดับ

การเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ของเชียงใหม่ส่งผลโดยตรงต่อผลิตภาพแรงงานในภาคการผลิตทั้งเกษตรอุตสาหกรรม การค้าและบริการ ทั้งในปัจจุบันและโครงสร้างระยะยาว ทั้งนี้ เมื่อมาดูตัวเลขกำลังแรงงานพบว่าผู้มีงานทำอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงถึง 39% และกว่า 50% ของผู้อยู่นอกกำลังแรงงานก็เป็นผู้สูงวัยเช่นกัน

“ยิ่งบ่งบอกถึงศักยภาพเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มเติบโตต่ำในระยะยาว เราอาจเห็นภาพภาวะเศรษฐกิจ การผลิต รายได้ครัวเรือน และการกินอยู่จับจ่ายใช้สอย ไม่เติบโตเท่าที่ควร”

กลุ่มนักท่องเที่ยว นั่งวาดภาพในวัด จ.เชียงใหม่

ขณะเดียวกันเชียงใหม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศเกือบ 10 ล้านคน/ปี (เฉลี่ยปี 2565-66) ไกล่เคียงกับช่วงก่อนโควิดแล้ว จึงมีความต้องการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นของเศรษฐกิจภาคการค้าและบริการ ร้านอาหาร โรงแรม ร้านขายของที่ระลึก และการขนส่ง แต่คนไทยไม่ทำเนื่องจากค่าจ้างต่ำและเหตุผลอื่น

การหลั่งไหลเข้ามาของกลุ่มแรงงานข้ามชาติมีส่วนช่วยเติมช่องว่างและตอบโจทย์เศรษฐกิจสูงวัย (silver economy) ของเชียงใหม่ โดยสัดส่วนประชากรที่ไม่ใช่สัญชาติไทยเพิ่มจาก 6% ในปี 2557 เป็น 9% ในปี 2566 สำหรับมิติของกำลังแรงงานที่สำนักงานสถิติเชียงใหม่สำรวจเมื่อไตรมาส 3 ปีนี้ พบว่าผู้มีงานทำจำนวนประมาณ 1 ล้านคน เป็นต่างชาติ 2.4 หมื่นคน และเกือบทั้งหมดเป็นสัญชาติเมียนมา รองลงมาเป็นญี่ปุ่น อเมริกา จีน และลาว จากคำบอกเล่าของคนท้องถิ่นแรงงานเมียนมาส่วนใหญ่เป็นชาวไทใหญ่มาจากรัฐฉาน ซึ่งเป็นแรงงานมีคุณภาพตั้งใจทำงาน อดทน ไม่เถลไถล ทำงานหลายกะ ทำงานประจำกลางวันแต่มีงานเสริมช่วงเช้าและกลางคืน มุ่งมั่นเก็บออมเงินเพื่อกลับไปเป็นทุนที่บ้านเกิด จึงใช้จ่ายน้อยมีการกินอยู่อย่างประหยัด เช้าบ้านรวมกันอยู่หลายคน ไทใหญ่บางรายสามารถผันตัวเองเป็นเจ้าของธุรกิจแผงค้าเสื้อผ้า อาหารในกาตหลวงได้ หรือเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างรายย่อยรับต่อเติมซ่อมแซมบ้านหลังน้ำท่วมก็มี ทั้งนี้ การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในด้านแรงงานที่ไม่ใช่สัญชาติไทยช่วยให้พอมองเห็นภาพความเชื่อมโยงของตลาดแรงงานกับเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงข้อมูลการทำงานไปสู่เรื่องการประเมินรายได้และการใช้จ่ายอาจทำได้ยากเพราะ การเก็บข้อมูลในระดับฐานรากมีข้อจำกัด อาทิ การใช้จ่ายตามตลาดชุมชน และตลาดนัด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คงปฏิเสธไม่ได้ถึงผลกระทบด้านลบที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในตัวเมืองเชียงใหม่

อีกด้านหนึ่งผู้เขียนได้สังเกตการณ์ย่านหางดงและสันกำแพงถึงการเข้ามาของกลุ่มชาวจีนผุดมากขึ้นจากป้ายไฟร้านรวงภาษาจีน จากแต่ก่อนที่เคยเห็นเข้ามาในรูปแบบนักท่องเที่ยว แต่ขึ้นขอบเชียงใหม่จึงย้ายถิ่นเข้ามาปักหลักทำธุรกิจหรืออยู่อาศัย ชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากเป็นกลุ่มที่มีถิ่นฐานทางตอนใต้โดยเฉพาะมณฑลยูนนานและอื่นๆที่ใกล้เคียงกับไทยเดินทางได้โดยสะดวกบินไม่ไกลหรือขับรถมาก็มี โดยเข้ามาอยู่กันเป็นแบบเหมามุ่บ้านจัดสรร หรือซื้อคอนโดมิเนียม และมีการส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนนานาชาติซึ่งเปิดกันแพร่หลาย

เรื่องการเข้ามาของชาวจีนนี้เราทราบกันดีและกล่าวถึงประเด็นนี้ต่อเนื่องมาเกือบ 10 ปีแล้ว แต่เรายังเห็นการขยายตัวของการลงทุนเปิดธุรกิจท่องเที่ยวรองรับคนจีนด้วยตัวเอง ทำก่อสร้างขายอสังหาริมทรัพย์ในคนจีนด้วยตัวเอง การขยายตัวของชุมชนชาวจีนร้านอาหารจีน ร้านกาแฟ ตัดผม ทำเล็บ และซูเปอร์มาร์เก็ตที่ให้บริการคนจีนด้วยตัวเองขึ้นป้ายภาษาจีน ชำระเงินด้วย QR code จีน มีเจ้าของและลูกจ้างเป็นคนจีน ซึ่งเกิดการค้า การลงทุน การจ้างงาน การใช้จ่าย และกระจายอยู่หลายแหล่งรอบเชียงใหม่

“ชาวจีนเหล่านี้จะเนียนๆกลืนๆเหมือนนักท่องเที่ยวทั่วไปเดินจับจ่ายใช้สอยทั้งแหล่งท่องเที่ยวและตลาดท้องถิ่นจนแยกไม่ออก เช่น ตามกาดนัด และกาดจีนยูนนาน ที่กล่าวถึงแล้ว”

ในมิติของเศรษฐกิจเราเห็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเชียงใหม่ แต่การประเมินผลทางบวกและทางลบยังไม่สามารถวิเคราะห์ในเชิงประจักษ์ เนื่องจากข้อมูลจดทะเบียนที่เป็นทางการที่จัดเก็บอาจไม่สะท้อนข้อเท็จจริงเชิงคุณภาพและไม่สามารถจำแนกนิตินัยกับพฤติกรรมได้

“มาถึงตรงนี้ จะเห็นว่าการเก็บข้อมูลเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการออกแบบนโยบาย ทั้งข้อมูลบริหารจากการจดทะเบียน (administrative data) และข้อมูลสถิติจากการสำรวจ ตลอดจนข้อมูลเชิงคุณภาพต่างๆ มีความจำเป็นและสำคัญ”

ท่านผู้อ่านคงมองเห็นภาพขยายใหญ่ขึ้นจากเชียงใหม่เป็นภาพของประเทศ โดยสังคมสูงวัยเป็นปัจจัยจำกัดผลิตภาพแรงงานและศักยภาพเศรษฐกิจไทย ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานช่วยให้เห็นภาพว่าการอาศัยแรงงานข้ามชาติเป็นเรื่องจำเป็นมากขึ้น แต่ถ้าหากจะติดตามข้อมูลการเข้ามาทำธุรกิจและการมาอยู่อาศัยของชาวจีนเรายังไม่สามารถใช้ข้อมูลจากการจดทะเบียนทางการแยกแยะได้ เราไม่สามารถเปรียบเทียบกิจกรรมความเคลื่อนไหวพัฒนาการของหมู่บ้าน/ชุมชนชาวจีนที่หางดง สันกำแพง และสันทราย ไปจนถึงเชียงราย กับห้วยขวาง พระรามเก้า และลำเพ็ง หรือภูเก็ต และพัทยา ที่มีทั้งชาวจีน และชาวรัสเซีย ที่เติบโตมากกว่า 20 ปี

“ดังนั้น ความจำเป็นในการเก็บและรวบรวมข้อมูลที่จะใช้สำหรับการวิเคราะห์ต้องเริ่มจากการเข้ามาในประเทศของระดับบุคคล การขอดจดทะเบียนนิติบุคคลเพื่อทำธุรกิจการทำนิติกรรมสัญญา อสังหาริมทรัพย์ (ซื้อ/ขาย/เช่า) การชำระภาษีธุรกิจ ที่มีความเชื่อมโยงกันจึงจะทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น”

ผู้เขียนขอขอบคุณ ผู้สนับสนุนข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1.คุณดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายเศรษฐกิจการเงินภูมิภาค
- 2.คุณก้องภพ ภูสุวรรณ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ คุณธัญญารัตน์ แพงเกาะ ผู้วิเคราะห์อาวุโส คุณศิริรัตดา ปรีชา ผู้วิเคราะห์อาวุโส ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ และคุณศุทธธาดา นพวิญญวงศ์ ผู้วิเคราะห์อาวุโส ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 3.คุณชนกนันท์ ตาจันทร์ดี นักวิชาการสถิติชำนาญการ สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่

หรือถึงการพัฒนาข้อมูลและสถิติในระดับจังหวัดและภูมิภาค ในทริบเดียวกันนี้ผู้เขียนได้ตระเวนสำรวจกิจกรรมเศรษฐกิจของเชียงใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของงานแบงก์ชาติ BLP หรือ Business Liaison Program ที่ได้รับข้อมูลจากทั้งผู้ประกอบการและการสุ่มลงพื้นที่ด้วย² บทความนี้นำเสนอการใช้ข้อมูลสถิติด้านประชากรและแรงงาน³ ประกอบการทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงภาวะการจ้างงานในยุคสังคมสูงวัย (aged society) ของเชียงใหม่ เปรียบเทียบกับการมองถึงผลกระทบจากการย้ายถิ่นฐานของชาวจีนที่เข้ามาอยู่เชียงใหม่จากความเจริญและการขยายตัวของเมือง (urbanization) ที่การใช้ข้อมูลที่เป็นทางการ (formal data) มีข้อจำกัดแต่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากพูดคุยกับคนท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้งนี้ ปัญหาเชิงโครงสร้างของเชียงใหม่สะท้อนกับภาพส่วนขยายของประเทศได้เช่นกัน

คงกล่าวได้ว่าเชียงใหม่ได้รับผลกระทบจาก megatrends แทบจะทุกด้านแล้ว การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) ที่ฝนตกต่อเนื่องจนป่าและดินอุ้มน้ำอิ่มตัวรับไม่ไหวแล้วจนเกิดน้ำท่วมใหญ่พร้อมกับที่เมืองเชียงใหม่ขยายตัว (urbanization) ก่อสร้างถนนหนทางที่กลายเป็นขทางทางน้ำ (รวมทั้งแม่ปิงก็ตื้นเขิน) เพื่อรองรับจำนวนประชากรมากขึ้นรวมทั้งจากการย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยวที่ไม่กลับถิ่น แบบพวก digital nomads ที่สามารถทำงานที่ใดก็ได้จากพัฒนาการเทคโนโลยี (technology change) นอกจากนี้ ยังมีนักท่องเที่ยวจีนที่มาแล้วติดใจเชียงใหม่เลยมาบ่อย แล้วก็หาบ้านช่องตั้งรกรากเลย ประกอบกับมีชุมชนชาวจีนยูนนานมุสลิมที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานกว่า 100 ปีมาแล้ว ซึ่งเห็นจากการลงพื้นที่ที่กาดจิ้นยูนนาน บ้านฮ่อ ซึ่งมี

²BLP เป็นโครงการที่ ธปท. ตั้งขึ้นเมื่อปี 2547 ด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการลดผลกระทบจากปัญหาความล่าช้าของข้อมูล และเพิ่มการแลกเปลี่ยนข้อมูลเศรษฐกิจและธุรกิจระหว่าง ธปท. กับผู้ประกอบการในสาขาต่าง ๆ ไปจนถึงสมาคม องค์กรภาคเอกชน หน่วยงานของรัฐ และภาคครัวเรือน

³การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติเชียงใหม่

วัฒนธรรมการกินอยู่คล้ายคลึงกัน รวมถึงคนไทยใหญ่ย้ายถิ่นฐานหนีความไม่สงบจากความขัดแย้งภายในเมียนมาและจากอิทธิพลภายนอกของประเทศที่สาม (geopolitics) มาเป็นแรงงานอพยพ

เชียงใหม่เข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ (complete aged society)⁴ มีจำนวนผู้สูงวัยสูงที่สุดเป็นลำดับสามของไทยรองจากกรุงเทพฯ และโคราช ตามลำดับ จึงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างสำคัญ จากข้อมูลสถิติพบว่า เชียงใหม่มีสัดส่วนผู้สูงวัย (60 ปี ขึ้นไป) เพิ่มขึ้นมากถึง 21.3% ในปี 2566 (ประชากร 1.79 ล้านคน) เพิ่มขึ้นจาก 14.8% ในปี 2557 (ประชากร 1.68 ล้านคน) และหากรวมกลุ่มอายุ 51-60 ปี สัดส่วนจะเป็น 35.2% จาก 30.7% ตามลำดับ การเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ของเชียงใหม่ส่งผลโดยตรงต่อผลิตภาพแรงงานในภาคการผลิตทั้งเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและบริการ⁵ ทั้งในปัจจุบันและโครงสร้างระยะยาว ทั้งนี้ เมื่อมาคูณตัวเลขกำลังแรงงานพบว่าผู้มีงานทำอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงถึง 39% และกว่า 50% ของผู้อยู่นอกกำลังแรงงานก็เป็นผู้สูงวัยเช่นกัน ยิ่งบ่งบอกถึงศักยภาพเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มเติบโตต่ำในระยะยาว เราอาจเห็นภาพภาวะเศรษฐกิจ การผลิต รายได้ครัวเรือน และการกินอยู่จับจ่ายใช้สอย ไม่เติบโตเท่าที่ควร ขณะเดียวกัน เชียงใหม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศเกือบ 10 ล้านคน/ปี (เฉลี่ยปี 2565-66) ใกล้เคียงกับช่วงก่อนโควิดแล้ว จึงมีความต้องการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นของเศรษฐกิจภาคการค้าและบริการ ร้านอาหาร โรงแรม ร้านขายของที่ระลึก และการขนส่ง แต่คนไทยไม่ทำเนื่องจากค่าจ้างต่ำและเหตุผลอื่น⁶

⁴ กรมผู้สูงอายุ: ปี 2567 ไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (complete age society) โดยผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเกิน 20% และคาดว่าปี 2576 จะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (super aged society) โดยผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเกิน 28%

⁵ หมายเหตุ: โครงสร้างประชากรของลำพูน (ที่ถือเป็นเมืองแฝด) ก็เป็นลักษณะเดียวกัน

⁶ งานที่คนไทยไม่ทำ อาทิ แรงงานก่อสร้าง แม่บ้าน ขนขยะ และล้างจาน เป็นต้น ซึ่งอยู่ในข่าย 3 D คือ dangerous dirty difficult

การหลั่งไหลเข้ามาของกลุ่มแรงงานข้ามชาติมีส่วนช่วยเติมช่องว่างและตอบโจทย์เศรษฐกิจสูงวัย (silver economy) ของเชียงใหม่ โดยสัดส่วนประชากรที่ไม่ใช่สัญชาติไทยเพิ่มจาก 6% ในปี 2557 เป็น 9% ในปี 2566 สำหรับมิติของกำลังแรงงานที่สำนักงานสถิติเชียงใหม่สำรวจเมื่อไตรมาส 3 ปีนี้ พบว่าผู้มีงานทำจำนวนประมาณ 1 ล้านคน เป็นต่างชาติ 2.4 หมื่นคน และเกือบทั้งหมดเป็นสัญชาติเมียนมา รองลงมาเป็นญี่ปุ่น อเมริกา จีน และลาว จากคำบอกเล่าของคนท้องถิ่นแรงงานเมียนมาส่วนใหญ่เป็นชาวไทยใหญ่มาจากรัฐฉาน ซึ่งเป็นแรงงานมีคุณภาพตั้งใจทำงาน อดทน ไม่เถลไถล ทำงานหลายกะ ทำงานประจำกลางวันแต่มีงานเสริมช่วงเช้าและกลางคืน มุ่งมั่นเก็บออมเงินเพื่อกลับไปเป็นทุนที่บ้านเกิด จึงใช้จ่ายน้อยมีการกินอยู่อย่างประหยัด เช่าบ้านรวมกันอยู่หลายคน ไทยใหญ่บางรายสามารถผันตัวเองเป็นเจ้าของธุรกิจแผงค้าเสื้อผ้าอาหารในกาตหลวงได้ หรือเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างรายย่อยรับต่อเติมซ่อมแซมบ้านหลังน้ำท่วมก็มี ทั้งนี้ การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในด้านแรงงานที่ไม่ใช่สัญชาติไทยช่วยให้ได้เห็นภาพความเชื่อมโยงของตลาดแรงงานกับเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงข้อมูลการจ้างงานไปสู่เรื่องการประเมินรายได้และการใช้จ่ายอาจทำได้ยากเพราะการเก็บข้อมูลในระดับฐานรากมีข้อจำกัด อาทิ การใช้จ่ายตามตลาดชุมชน และตลาดนัด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คงปฏิเสธไม่ได้ถึงผลกระทบด้านลบที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในตัวเมืองเชียงใหม่

อีกด้านหนึ่งผู้เขียนได้สังเกตการณ์ย่านหางตงและสันกำแพงถึงการเข้ามาของกลุ่มชาวจีนผุดมากขึ้น จากป้ายไฟร้านรวงภาษาจีน จากแต่ก่อนที่เคยเห็นเข้ามาในรูปแบบนักท่องเที่ยว แต่ขึ้นขอบเขียงใหม่จึงย้ายถิ่น เข้ามาปักหลักทำธุรกิจหรืออยู่ถาวร ชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากเป็นกลุ่มที่มีถิ่นฐานทางตอนใต้โดยเฉพาะมณฑล ยูนนานและอื่นๆที่ใกล้กับไทยเดินทางได้โดยสะดวกบินไม่ไกลหรือขับรถมาก็มี โดยเข้ามาอยู่กันเป็นแบบหมา หมู่บ้านจัดสรร หรือซื้อคอนโดมิเนียม และมีการส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนนานาชาติซึ่งเปิดกันแพร่หลาย เรื่องการ เข้ามาของชาวจีนนี้เราทราบกันดีและกล่าวถึงประเด็นนี้ต่อเนื่องมาเกือบ10ปีแล้ว⁷ แต่เรายังเห็นการขยายตัว ของการลงทุนเปิดธุรกิจท่องเที่ยวรองรับคนจีนด้วยตัวเอง ทำก่อสร้างขายอสังหาริมทรัพย์ในคนจีนด้วยตัวเอง การขยายตัวของชุมชนชาวจีนร้านอาหารจีน ร้านกาแฟ ตัดผม ทำเล็บ และซูเปอร์มาร์เก็ตที่ให้บริการคนจีน ด้วยตัวเองขึ้นป้ายภาษาจีน ชำระเงินด้วย QR code จีน มีเจ้าของและลูกจ้างเป็นคนจีน ซึ่งเกิดการค้า การ

⁷ ปรากฏการณ์จีนในเชียงใหม่ (ตอนที่1) เส้นทางการย้ายถิ่นฐานของคนจีนสู่เชียงใหม่ <https://thaipublica.org/2017/11/the-china-wave-6>

ลงทุน การจ้างงาน การใช้จ่าย และกระจายอยู่หลายแหล่งรอบเชียงใหม่ ชาวจีนเหล่านี้จะเนียนๆกลืนๆเหมือนนักท่องเที่ยวทั่วไปเดินจับจ่ายใช้สอยทั้งแหล่งท่องเที่ยวและตลาดท้องถิ่นจนแยกไม่ออก เช่น ตามกาดนัด และ กาดจีนยูนนาน ที่กล่าวถึงแล้ว ในมิติของเศรษฐกิจเราเห็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเชียงใหม่ แต่การประเมินผลทางบวกและทางลบยังไม่สามารถวิเคราะห์ในเชิงประจักษ์ เนื่องจากข้อมูลจดทะเบียนที่เป็นทางการที่จัดเก็บอาจไม่สะท้อนข้อเท็จจริงเชิงคุณภาพและไม่สามารถจำแนกนิยามกับพหุนัยได้

มาถึงตรงนี้ จะเห็นว่าการเก็บข้อมูลเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการออกแบบนโยบาย ทั้งข้อมูลบริหารจากการจดทะเบียน (administrative data) และข้อมูลสถิติจากการสำรวจ ตลอดจนข้อมูลเชิงคุณภาพต่างๆ มีความจำเป็นและสำคัญ ท่านผู้อ่านคงมองเห็นภาพขยายใหญ่ขึ้นจากเชียงใหม่เป็นภาพของประเทศ โดยสังคมสูงวัยเป็นปัจจัยจำกัดผลิตภาพแรงงานและศักยภาพเศรษฐกิจไทย ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานช่วยให้เห็นภาพว่าการอาศัยแรงงานข้ามชาติเป็นเรื่องจำเป็นมากขึ้น แต่ถ้าหากจะติดตามข้อมูลการเข้ามาทำธุรกิจและการมาอยู่อาศัยของชาวจีนเรายังไม่สามารถใช้ข้อมูลจากการจดทะเบียนทางการแยกแยะได้ เราไม่สามารถเปรียบเทียบกิจกรรมความเคลื่อนไหวพัฒนาการของหมู่บ้าน/ชุมชนชาวจีนที่ทางดง สันกำแพง และสันทราย ไปจนถึงเชิงราย กับห้วยขวาง พระรามเก้า และสำเพ็ง หรือภูเก็ต และพัทยา ที่มีทั้งชาวจีน และชาวรัสเซีย ที่เติบโตมากกว่า 20 ปี ดังนั้น ความจำเป็นในการเก็บและรวบรวมข้อมูลที่จะใช้สำหรับการวิเคราะห์ต้องเริ่มจากการเข้ามาในประเทศของระดับบุคคล การขอจดทะเบียนนิติบุคคลเพื่อทำธุรกิจ การทำนิติกรรมสัญญา อสังหาริมทรัพย์ (ซื้อ/ขาย/เช่า) การชำระภาษีธุรกิจ ที่มีความเชื่อมโยงกันจึงจะทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

ผู้เขียนขอขอบคุณ ผู้สนับสนุนข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คุณดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายเศรษฐกิจการเงินภูมิภาค
2. คุณก้องภพ ภูสุวรรณ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ คุณธัญญรัตน์ แพงเกาะ ผู้วิเคราะห์อาวุโส
คุณศิรินัตตา ปรีชา ผู้วิเคราะห์อาวุโส ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ
และคุณศุทธธามา นพวิญญวงศ์ ผู้วิเคราะห์อาวุโส ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ
3. คุณชนกนันท์ ตาจันทร์ดี นักวิชาการสถิติชำนาญการ สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่

****บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด****